

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI YILMAZ DETAYLARI VERDİ

EKONOMİNİN 3 YILLIK PLANI HAZIR

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, OVP'ye ilişkin detayları açıkladı. Buna göre yıl sonu enflasyon tahmini yüzde 65'e çıkarıldı, tek haneli enflasyon için ise 2026 yılı işaret edildi. Büyüme hedefinin yüzde 4.4'e çekildiği üç yıllık planda 2023 sonu dolar kuru için 23.9 TL tahmini yapılırken, kişi başı gelir 12 bin 415 doları gösterdi.

Nese KARANFIL/ANKARA

EKONOMİNİN üç yıllık yol haritası belli oldu. 2024-2026 Orta Vadeli Program'a göre bu yıl sonunda enflasyonun yüzde 65 olacağı tahmin edildi. Tek haneli enflasyon ise 2026 yılında yüzde 8.5 olarak hedeflendi. Büyüme hedefi ise yüzde 5'ten 2023 yılı için yüzde 4.4'e çekildi. 2024 içinse büyüme yüzde 4 olarak hedeflenirken, uzun yıllarda yinelenen yüzde 5 oranı, yeni OVP'de 2026 hedefi olarak yer aldı.

DÖRT TEMEL AMAÇ

Cumhurbaşkanı Cevdet Yılmaz dün Beştepe'de düzenlenen toplantıda OVP'yi açıkladı. Yılmaz, programın dört temel amacı olduğunu belirterek bunları; afet yaralarının sarılması ve afet risklerinin azaltılması, makro ekonomik ve finansal istikrarın sağlanması, enflasyonun tek haneye düşürülmesi, yatırım, istihdam, üretim ve ihracat perspektifinde büyüme ve istihdamın devam ettirilmesi, sosyal adalet ve refahın güçlendirilmesi olarak sıraladı. Bunun için üç temel politika aracı olduğunu kaydeden Yılmaz bunları da, deprem harcamaları hariç mali

disiplinin sağlanması, para politikası ve yapısal dönüşümler olarak dile getirdi.

ENFLASYON 2026 YILINDA TEK HANE

Merkez Bankası bu yıl sonu için enflasyonu yüzde 58 olarak tahmin etmiş daha sonra da üst bant olan yüzde 62 olarak gerçekleşebileceği tahminini yapmıştı. OVP'de de bu yıl sonu için tüketici enflasyonu yüzde 65 olarak tahmin edildi. 2024 yılı için yüzde 33, 2025 yılı için yüzde 15.2 ve 2026 yılı için de yüzde 8.5 olarak öngörüldü.

KİŞİ BAŞINA GELİR 12 BİN 415 DOLAR

OVP'ye göre bu yıl kişi başına düşen gelir 12 bin 415 dolar olarak 2024'te 12 bin 875 dolar, 2025 yılında 13 bin 717 dolar ve 2026 yılında da 14 bin 855 dolar olacak. Milli gelir bu yıl 1 trilyon 67 milyar dolar, 2024'te 1 trilyon 119 milyar dolar, 2025'te 1 trilyon 205 milyar dolar ve 2026'da da 1 trilyon 318 milyar dolar olarak tahmin edildi.

İHRACATTA BEKLENTİ 255 MİLYAR DOLAR

Bu yıl ihracatın 255 milyar dolar olacağını öngördüğü OVP'ye göre, ihracat 2024'te

267 milyar dolar, 2025'te 283.6 milyar dolar ve 2026'da da 302.2 milyar dolara ulaşacak. Cari işlemler dengesi bu yıl 42.5 milyar dolar açık verirken, 2024'te 34.7 milyara dolara, 2025'te 31.7 milyara dolara ve 2026'da da 30 milyar dolara gerileyecek.

DOLAR KURU 23.9

OVP'de yer alan tahminlerden

yapılan hesaplama göre dolar kuru bu yıl 23.9 TL şeklinde öngörüldü. Buna göre kur 2024'te 36.8 TL, 2025'te 43.9 TL ve 2026'da da 47.8 TL olacak.

İŞSİZLİK ORANI YÜZDE 10.1

İşsizlik oranı bu yıl yüzde 10.1 olarak tahmin edildi. Bu oran 2024'te işsizlik yüzde 10.3, 2025'te 9.9 ve 2026'da da yüzde 9.3 olacak.

İŞ DÜNYASI OVP'Yİ DEĞERLENDİRDİ

ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK VURGUSU

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu: "Orta Vadeli Program belirsizliği azaltma

noktasında son derece önemli görüyoruz. Ekonomik aktiviteye ivme sağlamanın, öngörülebilirliği artırmasını bekliyoruz. OVP'de iş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik kamu-özel sektör birlikteliğiyle yeni çalışmalar yapılacak olması, yeşil ve dijital dönüşüme odaklanılması, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesinin hedeflenmesi kıymetlidir. Programın temel amaçlarına ulaşmak için ortaya konan reformların belirlenen takvimlendirme çerçevesinde hayata geçirilmesini bekliyoruz. Başta finansmana erişim olmak üzere iş dünyasının üretme ve yatırımına yönelik ihtiyaçlarının gözetilerek uygulanması da programın başarısını artıracaktır."

İSTIKRARLI İLERLEYECEĞİZ

TİM Başkanı Mustafa Gültepe: "Program, ortak akıl ve istişarenin bir ürünü. Açıklanan makro hedefler arasında özellikle ihracat ve istihdamda yönelik hedefler gerçekçi ve

uygun. 2023'de 255, 2024'de 267, 2025'de 283 ve 2026'da 302 milyar dolarlık ihracat hedeflerimiz var. 115 bin ihracatçımızla bu hedeflere ulaşmak adına var gücümüzle çalışacağız. Ayrıca fiyat istikrarı vurgusuna da özellikle üretici ihracatçılarımız adına son derece önemliydi. Geçtiğimiz dönemde yüksek enflasyon sebebiyle üretim ve satış aşamalarında fiyat tutturmakta zorlandığımız günleri yaşadık. İnşallah önümüzdeki dönemde daha istikrarlı bir çizide ilerleyecek ve bu sorunun aşacağız. Diğer yandan, yeşil ve dijital dönüşümü içeren ikiz dönüşümün programda vurgulanması son derece önemli. Yeşil Mutabakat noktasında takvim çok hızlı ilerliyor."

NİTELİKLİ ÜRETİM ÖNE ÇIKIYOR

İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan: "21. yüzyılda üretim hayatı teknoloji odaklı büyük bir dönüşüm yaşıyor. Bilgi çağı'nda Türkiye'nin klasik endüstriyel yoluna devam

etmesi mümkün değil. Önümüzdeki üç yılın (2024-2026) ekonomi dengelerini ortaya koyan ve çok önemli bulduğum Orta Vadeli Program'a (OVP) bu çerçeveden baktığımızda, üretimin, **sanayinin** ve hepsinden önemlisi nitelikli üretimin öne çıkartılıyor olmasının değerli buluyorum. Burada yerli üretimin desteklenerek, üretimimizin teknolojik dönüşümüne yönelik atılacak adımlar, Yeşil ve Dijital Dönüşüm ile Sürdürülebilirlik başlıklarını da **sanayinin** olarak önemli buluyoruz. Belirsizliklerin gidererek arttığı bir küresel süreçten geçiyoruz. Oysa üretim hayatında öngörü yapılabilmenin önemli yadsınamaz."

ÇİPA VAZİFESİ GÖRECEK

İTO Başkanı Selim Aydın: "3 yıllık Orta Vadeli Program (OVP), piyasa beklentilerinin yönetilmesi için önemli bir çipa vazifesi görecek. OVP ile birlikte enflasyonla ilgili bozulan beklentilerin pozitif bir rotaya gireceği yeni bir

dönem başladı. OVP'de mali disiplin ve reel sektörün hassasiyetleri dengeli bir şekilde ele alınmış. Orta Vadeli Program ile bir yandan enflasyonu tek haneye düşürecek kararlı adımlar planlanırken, diğer yandan üretimi, ihracatı ve istihdamı destekleyecek selektif politikalar gündeme alınmış durumda. Sürdürülebilir ve kalıcı büyüme için yapısal reformlara odaklanılmasını isabetli buluyoruz. Hedeflerin gerçekçi ve tutarlı belirlenmiş olması piyasanın ufkunu netleştirecektir. İş dünyası olarak OVP'deki hedeflerde yeni yatırım planlarımızla yer alacağız."

EN BÜYÜK SORUN ENFLASYON

ATO Başkanı Gürsel Baran: "Fiyat istikrarının yanı sıra yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceliklendiren bu program ile Türkiye büyüyor ve gelişen bir ülke olmaya devam edecektir. Bugün ekonomimizin en önemli sorunu enflasyon. Enflasyonla mücadelede başarılı olmadan ekonomimizin tam randımanlı çalışması mümkün değil. Bu nedenle enflasyonda tek haneli rakamlara düşmeyi hedefleyen, yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceliklendiren bir plan geleceğe daha umutla bakmamıza zemin hazırladı. Bu program içerisinde yapısal dönüşümün ele alınması çok önemli."

EKONOMİNİN
3 YILLIK YOL
HARİTASI ÇİZİLDİTÜRKİYE YÜZYILINA
7 BÜYÜK ADIM

OVP'de 7 büyük adım atıldı. Türkiye'yi yeni yüzyılda şaha kaldıracak reform programı ile büyüme ve ticaret, beşeri sermaye ve istihdam, fiyat istikrarı ve finansal istikrar, kamu maliyesi, afet yönetimi, yeşil ve dijital dönüşüm, iş ve yatırım ortamı için hamleler yapılacak

2 024-2026 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program'ın (OVP) önceki metinlerden belirgin farkı yapısal reform ajandasının ana başlıklarını ve uygulama takvimini paylaşması oldu. Programda Türkiye Yüzyılı Vizyonu'na uygun olarak 7 önemli reform alanı belirlendi. Yatırım yeri envanteri çıkarılmasından, ikinci basamak emeklilik sisteminde, afet sigortasından dar gelirliye konut seferberliğine kadar toplumun tüm kesimlerini kapsayan adımlar atılacak. Öncelikli reform alanlarına yönelik düzenlemeler "Büyüme ve ticaret, beşeri sermaye ve istihdam, fiyat istikrarı ve finansal istikrar, kamu maliyesi, afet yönetimi, yeşil ve dijital dönüşüm, iş ve yatırım ortamı" başlıklı 7 temel eksenlerden oluştu. Üç yıllık dönemde atılacak reform adımları şöyle:

1 BÜYÜME VE TİCARET

■ **SANAYİDE TEKNOLOJİK DÖNÜŞÜM:** Sanayide yerli üretim ve ürün bazı teknolojik dönüşüm sağlanacak. Sanayi alanları genişletilecek. Türkiye Varlık Fonu ve özel sektör tarafından gübre ve petrokimya başta olmak üzere sanayinin ihtiyaç duyduğu yeni yatırımlar hayata geçirilecek. Dijital ve yeşil dönüşüm kapsamında ithalata bağlılığı azaltmaya ve arz güvenliğini temine yönelik ulusal kritik hammaddeler stratejisi hazırlanacak.

■ **PLANLI TARIMSAL ÜRETİM:** Ürün ve tarım parselleri bazında üretim alanları belirlenecek, çiftçi başvuruları, üretim izinleri ve ekim kontrolünün çerçevesi ortaya konulacak. Gıda fiyatlarında istikrar ve arz güvenliğini sağlamak için stratejik tarım ürünlerinde yeterlilik oranları belirlenecek ve üretim planlaması yapılacaktır.

■ **DİZİ FİLMLERE DESTEK:** Turizm, taşımacılık, eğitim, sağlık, dizi, film ve animasyon başta olmak üzere kültür endüstrileri, yurtdışı müteahhlik ve teknik müşavirlik alanlarında verimlilik ve rekabet gücünü esas alan döviz kazandırıcı hizmet ticareti desteklenecek.

2 BEŞERİ SERMAYE VE İSTİHDAM

■ **İŞGÜCÜNDE GÜVENCELİ ESNEKLİK:** Uzaktan, kısmi ve geçici süreli çalışma ile platform çalışması gibi yeni nesil esnek çalışma modellerinde yaşanan gelişmeler doğrultusunda iş dünyasının ihtiyaçları ve iş-özel yaşam

HAZAL
ATES
ANKARA

dengesi gözletilerek mevzuat düzenlemeleri hızlı ve etkili bir biçimde hayata geçirilecek. İş Kanunu'nda sosyal taraflarla diyaloga yapılacak değişiklikler ve bu doğrultuda gerçekleştirilecek ikinci mevzuat çalışmaları ile işgücü piyasasında güvenceli esneklik sağlanacak.

■ **GENÇ VE KADINLARA YENİ İŞ:** Gençlerin kariyer yönetimine yönelik geleceğin meslekleri de dâhil olmak üzere biling düzeyini artıracak faaliyetler yaygınlaştırılacak. Girişim şirketlerinin nitelikli personel istihdam etmeleri kolaylaştırılacak, başta kadınlar olmak üzere girişimcilik programları yaygınlaştırılacak.

■ **KREDİYE ULAŞIM KOLAYLAŞACAK:** Girişimci ve KOBİ'lerin krediyeye ulaşım şartlarını kolaylaştırılacak, kurumsal ve bireysel girişim sermayesi, küle fonlanması, melek yatırımcılık gibi alternatif ve yenilikçi finansman imkânları artırılacak ve kullanımları yaygınlaştırılacak. Nitelikli akredite danışman ve mentor havuzu oluşturulacak. Öncelikli sektörlerde danışmanlık merkezleri ve platformlar aracılığıyla birbir danışmanlık mekanizmaları geliştirilecek.

3 FİYAT VE FİNANSAL İSTİKRAR

■ **TÜKETİM ARTIŞINA TEDBİR:** Fiyatlar geçmiş enflasyona endeksleme davranışının azaltılmasına yardımcı olacak şekilde belirlenecek. Yatırım, istihdam, üretim ve ihracata dayalı büyüme politikalarıyla fiyat istikrarı odaklı reel sektörü destekleyen finansman imkânı sağlanacak. Enflasyonu besleyen tüketim artışı önleyecek tedbirler alınacak.

■ **DAR GELİRLİYE KONUT:** Kira ve konut fiyatlarındaki gelişmeleri de göz önünde bulundurarak, daralan konut arzının hızla artırılmasına, depremi oluşturduğu konut stokundaki kayıpların telafisine yönelik yeni sosyal konut projeleri geliştirilerek dar geliri vatandaşların konuta erişim imkânı artırılacak.

■ **KKM'İN AĞIRLIĞI AZALACAK:** Kurumun mali mevzuat beshatının mevzuat içindeki ağırlığının azalması teminin finansal kuruluşlara yönelik makrolihtiyati tedbirler sadeleşecek.

■ **DİJİTAL TL YAYGINLAŞACAK:** MB Dijital Türk Lirası Araştırma Geliştirme Projesi'nin ikinci faz pilot bulguları doğrultusunda, dijital Türk Lirası'nın yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yürütülecek.

■ **İKİNCİ BASAMAK EMeklİLİK:** İkinci basamak emeklilik sistemi devreye alınacak. Otomatik Katılım Sistemi'nin işverenlerin de katkısı ile ikinci basamak emeklilik sistemine dönüşeceği tamamlanması için emeklilik sistemi kurulacak.

4 KAMU MALİYESİ

■ **FAYDA ÜRETEN YATIRIMA ÖNCELİK:** Kamu yatırım programında rasyonelleştirme çalışmaları yapılmak suretiyle kısa sürede

tamamlanarak ekonomik ve sosyal fayda üretilecek yatırımlara öncelik verilecek. Kamu özel işbirliği projeleri, makroekonomik politikalar, kamu yükümlülükleri ve bütçe dengeleri dikkate alınarak ve dengeli bir risk paylaşımı ile maliyet etkinliği gözletilerek planlanacak.

■ **VERGİDE ADALET SAĞLANACAK:** Gelir, kurumlar, katma değer vergileri kanunları ile vergi usul kanununun, vergilemede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve şeffaflık ilkeleri temelinde, vergi tabanının genişletilmesi ve gönüllü uyumun artırılması, sade ve kolay uygulanabilir bir yapı oluşturulması amacıyla güncellenmesi yönünde düzenlemeler hayata geçirilecek, orta vadede doğrudan vergilerin payı artırılacak.

■ **ESNEK ÇALIŞMA MODELLERİ GELİYOR:** Kadın, gençler, engelliiler başta olmak üzere çalışma hayatına kalıcı katılımı sağlama yönü temin esnek çalışma biçimleri yaygınlaştırılacak. Sosyal güvenlik mevzuatı ve uygulamaları değişen işgücü piyasası koşullarına ve yeni nesil esnek çalışma şekillerine daha uyumlu hale getirecek.

■ **SOSYAL YARDIM ALANA İŞTE ÖNCELİK:** Sosyal yardım sistemi gözden geçirilecek, işgücüne katılma mani olmayacak şekilde bütünlüklük bir yapıda aile odaklı ve fert başına asgari bir geliri garanti edecek şekilde yeniden kurgulanarak Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarının daha etkin kullanımı sağlanacak.

5 AFET YÖNETİMİ

■ **AFET SİGORTA MEKANİZMASI GELİYOR:** Kent sel dönüşüm hızlandırılacak. Afet konut üretiminde hak sahipliği süreçleri iyileştirilecek, maliyet etkin afet konut üretimi sağlanacak ve geri ödeme sistemleri gözden geçirilecek. Sosyal konut üretiminde afet riski yüksek olan bölgelere öncelik verilecek. Tüm afet tehlikelerini kapsayacak afet sigortası geliştirilecek yaygınlaştırılacak, zorunlu deprem sigortasının beyanı ve ödemesinin etkin takibi sağlanacak.

6 YEŞİL VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

■ **YEŞİL FİNANSMAN EKOSİSTEMİ:** Uluslararası sınıflama sistemi ile uyumlu ve Türkiye'nin özgün ihtiyaçlarını gözeten Ulusal Yeşil Taksonomi oluşturulacak. Sürdürülebilir finans konusundaki kurumsal kapasite artırılarak yeşil finansman ekosistemi geliştirilecek. Bankaların iklim bağlantılı finansal risklerinin analizine ve çevresel hedeflere olan katkılarının ölçülmesine ilişkin gerekli mevzuat alt yapı oluşturulacak.

■ **DİJİTAL STRATEJİ EYLEM PLANI:** Dijital Devlet Stratejisi İdari Düzeyde Strateji ve Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya konulacak. Siber Güvenlik Stratejisi İdari Düzeyde Strateji ve Eylem Planı hazırlanarak uygulamaya konulacak. Elektronik Veri Araştırma Merkezi projesi hayata geçirilecek.

7 İŞ VE YATIRIM ORTAMI

■ **YATIRIM ORTAMINA HUKUKİ GÜVENCE:** İş ve yatırım ortamının dijital dönüşümünde karşılıklı işlerlik, emniyet, veri koruma, kapsayıcılık, sürdürülebilirlik ve uluslararası işbirliği ilkelerine dayanarak belirlenecek. Yargılama süreçleri etkinleştirilecek, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri daha da güçlendirilmesi sağlanacak. Yatırım dâhili yaparınması için yatırım yeri envanteri oluşturulacak.

Kazanan
Türkiye olacak

2024-2026 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program (OVP) iş dünyası tarafından tatmin edici bulundu. İş dünyasının önde gelen oda ve borsaları ise sivil toplum örgütlerinin başkanları "Belirsizlik ortadan kalktı, önümüzü daha net görüyoruz" değerlendirmesinde bulundular. **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu**, "Ekonomik aktiviteye ivme sağlanmasını, öngörülebilirliği artırmalarını bekliyoruz" ifadesini kullandı. **İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagic** ise, "OVP ile birlikte enflasyonla ilgili bozulan beklentilerin pozitif bir rotaya gireceği yeni bir dönem başladı" ifadelerini kullandı. Diğ Ekonomik İşbirlik Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Ölpak da, "İstikrar ve güven ortamının sürdürülmesi adına da ekonomi ve ticaretimizin geleceği pozitif katkı sunulacağına inanıyoruz" diye konuştu. **İstanbul Sanayi Odası** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Başçınar** OVP'de üretimin, sanayinin nitelikli üretimin öne çıkartılmasını değerli bulduğuna anlattı.

Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran, ise "OVP, 3 yıllık hedef verilerin açıkladığı bir programdan ziyade, Türkiye'nin ikinci yüzyılına girdiğimiz süreçte bir ekonomi perspektifi ortaya koymuştur" ifadesini kullandı. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe, "Hedefler biraz daha gayret etmemiz gerektiğini gösteriyor. Her geçen gün artan ihracatçı sayımızla beraber ihracat hedeflerinin tamamına ulaşacağımıza inanıyorum. Burada yapılacak nokta atışı hamlelerin ihracat süreçlerimizi kolaylaştıracağına inanıyoruz" dedi. Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın, "Makroekonomik hedefler, öncelikler ve tedbirleri kapsayan geniş kesimlerin katılımıyla ortak fikriyatla oluşturulan bir OVP oldu" dedi.

Vatandaşın psikolojisi daha da bozulacak

CUMHURBAŞKANI Tayyip Erdoğan, önceki gün yapılan kabine toplantısının ardından yaptığı açıklamada hayat pahalılığına ilişkin "Sorun ekonomik değil psikolojik" dedi. Ancak dün açıklanan Orta Vadeli Program'da enflasyondaki yüzde 65'lik yüksek beklenti vatandaşın psikolojisini daha çok bozacak gibi görünüyor. Erdoğan enflasyon ve hayat pahalılığına ilişkin "Etiketlerde ve ilanlarda yüksek oranda fiyat artışı yapılıyor. Çalışanların ücretlerine yapılan her artış cebe girmeden her hizmete yansıtılıyor. Aynı

ürün ve hizmetin farklı yerlerdeki fiyat makasının çok açıldığı durumlar var. Demek ki bir fiyatlama güdüsüyle karşı karşıyayız. Bu da sorunun ekonomik değil psikolojik olduğuna işaret ediyor" demişti. Dün OVP'nin açıklanmasının ardından yaptığı açıklamada ise "OVP'de uygulanan politika sepetiyle enflasyon sorununu ülkemizin gündeminde kaldıracacağız" ifadelerini kullandı.

Sıkı para politikası demekle olmaz

■ İKTİSATÇI Mahfi Eğilmez, "Hukukun üstünlüğü ve yargı bağımsızlığı reformunun öngörülmediği programda yapısal reformdan söz edilemez" dedi. Eğilmez, "Mesela OVP'ye göre TÜFE'nin 2023 sonunda yüzde 65 olması, 2024 sonunda yüzde 33'e düşmesi bekleniyor. Bu düşerken büyüme ve işsizlik olumsuz etkilenince ne gibi önlemler alınacak? Sıkı para ve maliye politikası uygulayacağız da düşecek demekle program olmaz" dedi.

Vergi gelirleri hedefi tutacaktır

■ "OVP'deki hedefler tutar mı bilinmez" diyen Gelecek Partisi Ekonomi Politikaları Başkanı Kerim Rota, "Ancak kesinlikle tutacak, hatta rahatça aşılacak hedefler aşağıda" diye vergi gelirleri hedeflerini paylaştı. Rota, 2023'te vergi gelirlerinin 4.2 trilyon TL olacağını, 2024'te yüzde 74 artışla 7.4 trilyon TL'ye, 2025'te yüzde 29 artışla 9.5 trilyon liraya, 2026 yüzde 19 artışla 11.3 trilyon liraya ulaşmanın öngörüldüğüne dikkat çekti.

Patronlar OVP'den memnun kaldı

■ İSTANBUL Sanayi Odası Başkanı Erdal Bahçivan, "Üretim hayatında öngörü yapabilmelerin önemi yadsınmaz. İşte bu noktada OVP'nin kararlılıkla uygulanacak olması öngörü yapmaya da değerli bir katkı yapacaktır" dedi. İstanbul Ticaret Odası Başkanı Şekib Avdağ, "3 yıllık OVP, piyasa beklentilerinin yönetilmesi için önemli bir çığır vazifesi görecek. Enflasyonla ilgili bozulan beklentilerin pozitif bir rotaya gireceği yeni bir dönem başladı" dedi.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN 3 YILLIK YOL HARİTASI BELLİ OLDU

Hedef enflasyonda tek hane, 15 bin \$ millî gelir

CEVDET FIRAT
AYDOĞMUŞEMRAH
ÖZCAN

Türkiye'nin ekonomideki 3 yıllık yol haritası olarak nitelendirilen Orta Vadeli Program (OVP) Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz tarafından açıklandı. 2024-2026 dönemine ilişkin temel ekonomik göstergelerin yer aldığı OVP'de "afet yaralarının sarılması ve afet risklerinin azaltılması", "makroekonomik ve finansal istikrarın sağlanması ile enflasyonun tek haneye düşürülmesi", "yatırım, istihdam, üretim ve ihracat perspektifinde büyüme ve istihdamın devam ettirilmesi" ve "sosyal adalet ve refahın güçlendirilmesi" başlıklarında dört ana hedef ortaya kondu. Ayrıca OVP'de 7 öncelikli yapısal reforma karar verildi. Bunlar 'büyüme ve ticaret', 'beşeri sermaye ve istihdam', 'fiyat istikrarı ve finansal istikrar', 'kamu maliyesi', 'afet yönetimi', 'yeşil ve dijital dönüşüm' ile 'iş ve yatırım ortamı' olarak sıralandı. İşte OVP'nin öne çıkan başlıklar:

ENFLASYON: Enflasyonun 2023 yılı sonunda yüzde 65, 2024'te yüzde 33, 2025'te yüzde 15,2, 2026 sonunda ise yüzde 8,5 ile tek haneye düşmesi hedefleniyor.

BÜYÜME: Türkiye'nin bu yıl 1 trilyon 67 milyar dolar milli gelire ulaşması, kişi başına gelirin de 12 bin 415 dolar olması bekleniyor. Milli gelirin gelecek yıl 1 trilyon 119 milyar dolara, 2025'te 1 trilyon 205 milyar dolara ulaşması hedefleniyor. 3 yıllık dönem sonunda ise 1 trilyon 318 milyar dolarlık bir ekonomik büyüklüğe, kişi başına da 14 bin 855 dolar gelire ulaşılması öngörülmüştür. 2023'ün ilk yarısında yüzde 3,9 büyüme gerçekleşmişti. 2023'ün ikinci yarısında turizm ve ihracatın katkısıyla, yılın 4,4 büyüme oranıyla kapatılması hedefleniyor. Büyümenin 2024'te yüzde 4, 2025'te yüzde 4,5, 2026'da yüzde 5 olması bekleniyor.

İSTİHDAM: Üç yıl içerisinde 2 milyon 727 bin kişilik yeni istihdam sağlanacak. Bu, her yıl için 909 bin kişilik istihdama karşılık geliyor. İşsizlik de orta vadede tek haneye düşürülecek. Bu yıl yüzde 10,1 olarak gerçekleşmesi beklenen işsizliğin, 2024'te yüzde 10,3 çıktıktan sonra 2025'te yüzde 9,9 ve 2026'da 9,3'a düşmesi bekleniyor.

İHRACAT-İTHALAT: OVP'nin önemli hedeflerinden biri de ihracat. Buna göre; ihracatın 2023'te 255 milyar dolar olması beklenirken, bu tutarın 2024'te 267 milyar dolar, 2025'te 283,6 milyar dolar, 2026'da 302,2 milyar dolara ulaşması hedefleniyor. Öte yandan, 367 milyar dolar seviyesindeki ithalatın da gelecek yıl 372,8 milyar dolara, 2025'te 388,9 milyar dolara, 2026'da 414 milyar dolara çıkacağı öngörülmüştür.

CARI İŞLEMLER: Turizm gelirlerinin bu yıl 55,6 milyar dolara bulması bekleniyor. Turizm gelirlerinin 2024'te 59,6 milyar dolar, 2025'te 63,7 milyar dolar, OVP sonunda da 71,3 milyar dolara ulaşması öngörülmüştür. 2023 sonunda cari açığın milli gelire oranının yüzde -4 olacağı tahmin ediliyor. Cari açığın milli gelire oranının 2024'te yüzde -3,1, 2025'te yüzde -2,6, 2026'da ise yüzde -2,3 olması bekleniyor. Cari açık düşerken, yurt içi tasarruflar artıracak. OVP döneminde yurt içi tasarrufların milli gelire oranla yüzde 1,6 puan artacağı tahmin ediliyor.

BÜTÇE: OVP'de bütçe konusunda da planlama yapıldı. Merkezi Yönetim bütçe giderinin 2023'te 6 trilyon 562 milyar lira civarında, merkezi yönetim bütçe gelirinin ise 4 trilyon 929 milyar lira civarında olması bekleniyor. Bu yıl için bütçenin 1,6 trilyon civarında açık vermesi öngörülmüştür. Öte yandan, 2024'te 11 trilyon lira gider, 8,4 trilyon lira gelir olması ve bu çerçevede 2,6 trilyon lira açığın olması bekleniyor. 2025'te de 12,7 trilyon lira gider, 10,9 trilyon lira gelir hesaplanırken, açığın 1,9 trilyon liraya gerilemesi öngörülmüştür. 2026'da da bütçede 14,8 trilyon lira gider, 12,9 trilyon lira gelir hesaplanırken, açığın yine 1,9 trilyon lira civarında olması bekleniyor.

DÖVİZ KURU: OVP'deki projeksiyonlara göre 2023 Dolar/TL tahmini 23,9; 2024 tahmini 36,8; 2025 tahmini 43,9; 2026 için 47,8 oldu.

OVP hedefleri doğrultusunda enflasyon 2026 yılında tek haneye inecek. Aynı şekilde işsizliğin 2025'te yüzde 9,9, 2026'da 9,3'e düşürülmesi hedefleniyor. Türkiye'nin 2024'te yüzde 4, 2025'te yüzde 4,5, 2026'da yüzde 5 büyümesi beklenirken kişi başına millî gelirden ise 14 bin 855 dolara ulaşılması öngörülmüştür.

Enflasyonu besleyen tüketim artışları önlenecek

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, enflasyon sorununun ülkenin gündeminden kaldırılacağını söyledi. Program döneminde para, maliye ve gelirler politikalarını tüm araçlarıyla uygulayarak enflasyonu artıran yapısal unsurları ortadan kaldıracaklarını belirten Erdoğan, şöyle konuştu. OVP'ye desteğimiz tam. Mali disiplin ile desteklenen dezenflasyon süreci güven ve istikrar ortamını pekiştirerek iş ve yatırım ortamımızı iyileştirecek, ihracat odaklı sürdürülebilir bir büyüme iklimi sağlayacaktır. Orta vadede bir taraftan tek haneli enflasyon hedefi ile uyumlu gelirler politikası izlenirken diğer taraftan vatandaşlarımızın özellikle sabit ve dar gelirli kesimlerinin alım gücünü yükselteceğiz. Program ile istihdamı artıracak sağlıklı bir yatırım ve iş yapma zemini oluşturmayı amaçlıyoruz. Makro ihtiyatı politikalarda sadeleşmeye giderek ekonomik dengeleri bozucu ve enflasyonu besleyen tüketim artışlarını önleneceğiz. Yatırım, istihdam, üretim ve ihracata dayalı büyüme politikaları ile fiyat istikrarı odaklı olarak reel sektörü destekleyen finansman sağlayacağız. İhracatımızı 300 milyar dolardan, turizm gelirlerimizi ise 70 milyar dolardan üzerine çıkartarak mal ve hizmet ihracatı gelirlerimizi tarihi seviyelere ulaştıracacağız. 3 yıllık dönemin sonunda cari işlemler açığının yüzde 4'ten yüzde 2 civarına inmesini öngörüyoruz.

Deprem harcamaları için 3 trilyon lira kaynak

OVP'de deprem harcamalarına özel yer verildi. 2023'te depreme ayrılan bütçe 762 milyar lira olurken, bu tutarın 2024'te 1 trilyon 62 milyar lira, 2025'te 566 milyar lira, 2026'da 380 milyar lira olması bekleniyor. Toplamda 3 trilyona yakın kaynak, afetin yaralarını sarmak için kullanılacak.

ÖNGÖRÜLEBİLİRLİK ARTTI

DEİK Başkanı Nail Olpak: OVP'nin özel sektör için geleceği planlama açısından ufuk açıcı bir yol haritası olduğunu görüyoruz. Tüm çevrelere öngörülebilirlik sağlanmasından dolayı büyük memnuniyet duyuyoruz. İstikrar ve güven ortamının sürdürülmesi adına da ekonomi ve ticaretimizin geleceğine pozitif katkı sunulacağını sinyallerini alıyoruz.

ORTAK AKLIN BİR ÜRÜNÜ

TİM Başkanı Mustafa Gültepe: Program, ortak akıl ve işişarenin bir ürünü. Programda ihracat odaklı sürdürülebilir bir büyüme iklimi oluşturulması ana başlıklar arasında yer alıyor. Açıklanan makro hedefler arasında özellikle ihracat ve istihdama yönelik hedefler gerçekçi ve uygun.

POZİTİF BİR ROTAYA GİRECEK

İTO Başkanı Şekib Avdagiç: Orta Vadeli Program piyasaya beklentilerinin yönetilmesi için önemli bir çapa vazifesi görecektir. OVP ile birlikte enflasyonla ilgili bozulan beklentilerin pozitif bir rotaya gireceği yeni bir dönem başladı. İş dünyası olarak OVP'deki hedeflerde yeni yatırım planlarımızla yer alacağız.

NİTELİKLİ ÜRETİME KATKI SAĞLAR

İSO Başkanı Erdal Bahçivan: OVP'de üretimin, sanayinin ve nitelikli üretimin öne çıkartılmasını değerli buluyorum. Nitelikli ve sürdürülebilir bir kalkınma, ekonomik büyüme hepimizin arzusu. OVP'den en önemli beklentilerimizden biri atılacak olan yapısal adımlar.

PIYASADAN GÜVEN MESAJI

Belirsizliği azaltacak

■ TOBB Başkanı

Rifat Hisarcıklıoğlu: Program, belirsizliğin azaltılmasında çok önemli.

Hedefler gerçekçi

■ TİM Başkanı

Mustafa Gültepe: Hedefler gerçekçi ve uygun. Fiyat istikrarı vurgusu önemli.

Bekentileri karşılıyor

■ İTO Başkanı Şekib Avdagiç

Şekib Avdagiç: Piyasaların beklentilerinin yönetilmesinde çıpa görevi görecek.

İkinci yüzyılın perspektifi

■ ATO Başkanı

Gürsel Baran: Plan, Türkiye'nin 2. yüzyılına ekonomi perspektifi ortaya koyuyor.

Enflasyon mesajı önemli

■ MÜSİAD Başkanı Mahmut Asmalı

Mahmut Asmalı: Enflasyonu önceleyen politikalarla %8.5 tutacaktır.

Enerji borsası heyecan verici

■ Ekonomist Üzeyir Doğan

Üzeyir Doğan: Enerji borsası heyecan verici. İkinci emeklilik tasarrufu artırır.

EKONOMİSTLER YORUMLADI

Enerji Borsası
heyecan verici

SERMAYE Piyasaları Uzmanı Üzeyir Doğan OVP ile ilgili değerlendirmesinde "Birincisi İstanbul Finans Merkezi'nde kurulacak olan enerji borsasından bahsedildi bu son derece heyecan verici. Emeklilik sistemi tekrar gündemde. İkinci basamak emeklilik sistemi Türkiye'nin tasarrufunu artırmada önemli hususlardan birisi olacaktır" dedi. Doğan, "Bugün mevduata dönüş sağlanması gerekiyor dendi. KKM geldiği günde çok büyük işler yaptı. Bunun tekrar mevduata döndürülüp normal finansal ürünlere dönüşümün sağlanması Cumhurbaşkanı tarafından ifade edilmiş oldu" şeklinde konuştu.

Üzeyir Doğan

Konut talep açığını
aşağı çekebilir

PARİTERİUM Danışmanlık Kurucusu Dr. İsmet Demirkol da OVP'de ihracatın biraz daha fazla ön planda olduğunu aktardı. En büyük önceliğin deprem bölgesine yatırımların artırılması olduğunu dile getiren Demirkol, deprem yatırımları dışında buna ek olarak dar gelirli kesime yapılan konut yardımının Türkiye'deki konut talep açığını da aşağı çekebileceği yönünde öngöründe bulundu. Öte yandan Demirkol, OVP'de ihracata dayalı büyümenin ön planda bulunmasının net bir şekilde ifade edilmesinin de önemli olduğunu kaydetti.

İsmet Demirkol

GÜVEN
MESAJLARI
YAĞDIİŞ DÜNYASINDAN
OVP'YE TAM DESTEK

OVP'nin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın katılımıyla açıklanması iş dünyasında karşılık buldu. Enflasyonla mücadelede kararlı mesajlar, beklentileri olumlu yönde etkilerken hedeflerin gerçekçi olduğu vurgulandı.

TÜRKİYE ekonomisinin 3 yıllık hedef ve politikalarının yer aldığı OVP'nin onaylanmasına ilişkin Cumhurbaşkanı Kararı, dün Resmi Gazete'nin mükerrem sayısında yayımlandı. OVP'nin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanmasının hemen ardından iş dünyası temsilcilerinden peş peşe memnuniyet ve programa kam destek mesajları geldi. İş dünyasının görüşleri şöyle:

ÜRETİM BAŞLIĞI ÖNEMLİ

■ **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan:** Üretim, sanayinin ve en önemlisi nitelikli üretimin öne çıkartıyor olmasını değerli buluyoruz. OVP'nin kararlılıkla uygulanacak olması öngörü yapmaya da değerli bir katkı yapacaktır. Burada yerli üretimin desteklenmesini önemli buluyoruz.

Erdal Bahçivan

YENİ BİR DÖNEM BAŞLADI

■ **İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı Şekib Avdagiç:** OVP, piyasa beklentilerinin yönetilmesi için önemli bir çıpa vazifesi görecektir. Enflasyonla ilgili bozulan beklentilerin pozitif bir rotaya gireceği yeni bir dönem başladı. Bir yandan enflasyonu tek haneye düşürecek kararlı adımlar planlanırken, diğer yandan üretimi, ihracatı ve istihdamı destekleyecek selektif politikalar gündeme alınmış.

Şekib Avdagiç

BELİRSİZLİĞİ AZALTTI

TÜRKİYE Odaları ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu: Programı, belirsizliği azaltma noktasında son derece önemli görüyoruz. Ekonomik aktiviteye ivme sağlamanın, öngörülebilirliği artırmasını bekliyoruz. İş dünyasının ihtiyaçlarının gözetilerek uygulanması başarısını artıracaktır.

Rifat Hisarcıklıoğlu

PERSPEKTİF ORTAYA KOYDU

■ **Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran:** OVP, Türkiye'nin ikinci yüzünlü girdiğimiz süreçte bir ekonomi perspektifi ortaya koymuştur. Bugün ekonomimizin en önemli sorunu enflasyon. Bu nedenle plan, geleceğe daha umutla bakmamıza zemin hazırladı.

Gürsel Baran

KAZANANTÜRKİYE OLUR

■ **Anadolu Aslanları İş Adamları Derneği (ASKON) Genel Başkanı Orhan Aydın:** Programın Cumhurbaşkanlığında yapılması

ve Cumhurbaşkanımızın programa katılması, programa ilişkin kararlılığın bir göstergesidir. Başlıklara baktığımızda piyasaları ikna edilecek bir program olduğunu söyleyebiliriz.

Orhan Aydın

HEDEFLER GERÇEKÇİ VE UYGUN

■ **Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkanı Mustafa Gültepe:** OVP üç yıllık makro hedefleriyle öngörülebilirlik adına son derece önemliydi. Hedefler gerçekçi ve uygun. Ayrıca fiyat istikrarı vurgusu ihracatçılarımıza adına son derece önemli.

Mustafa Gültepe

MEMNUNİYET DUYUYORUZ

■ **Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak:** Orta Vadeli Planın tüm çevrelere öngörülebilirlik sağlamanın yanı sıra memnuniyet duyuyoruz. Ekonominin geleceğine pozitif katkı sunacağının sinyallerini alıyoruz.

Nail Olpak

HEDEFLERE İNANCIMIZ TAM

■ **MÜSİAD Genel Başkanı Mahmut Asmalı:** Hedeflerin öngörülebilirliği artıracasına inancımız tam. Enflasyonla mücadeleyi önceliklendiren politikaların uygulanmasıyla, fiyatlar genel düzeyinde normalleşme yaşanacağına ve yüzde 8,5'lik hedefin tutturulacağına inanıyoruz.

Mahmut Asmalı

CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN ORTA VADELİ PROGRAM'I AÇIKLADI OVP'YE DESTEĞİMİZ TAM HEDEFLERE ULAŞACAĞIZ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Sıkı para politikasının desteğiyle enflasyonu yeniden tek haneye düşürecek, cari işlemler dengesini iyileştireceğiz. Enflasyonu tek haneye indireceğiz" dedi

Neşe BERBER

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Orta Vadeli Program'ı açıkladı. Cumhurbaşkanı Erdoğan "13 yıldır aralıksız büyütüyoruz, Merkez Bankası'nın rezervleri 117,3 milyar dolara ulaştı. Enflasyonu tek haneye indireceğiz, KKM görevini yerine getirdi" dedi. Erdoğan "60-70 yılın zirvelerine çıkan enflasyon doğal olarak bizim de sorunumuzdur. Sıkı para politikasının desteğiyle enflasyonu yeniden tek haneye düşürecek, cari işlemler dengesini iyileştireceğiz" dedi. Erdoğan, "OVP'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Türkiye'nin başta yönetimde istikrar olmak üzere nasıl büyük kazanımlar elde ettiğini her gün çok daha iyi görüyoruz ve idrak ediyoruz. Sadece Türk siyasi tarihine değil dünya literatürüne de geçen seçimleri hamdolsun tam bir demokratik olgunluk içinde tamamladık. Sandıkların açılmasıyla birlikte belirsizlik ortadan kalktı, Türkiye'yi kimin yöneteceği belli oldu. Mevcut belirsizliklere yenilerinin eklediği zor bir denkleme krizleri ülkemiz için fırsata çevirmek için çalışıyoruz."

MERKEZ'İN REZERVLERİ 117,3 MİLYAR DOLAR

Ekonomiyle ilgili planlarımızda 6 Şubat'ta meydana gelen ve 11 ilimizde yaşanan 14 milyon etkileyen depremi asla göz ardı etmiyoruz. Ülke ekonomisine maliyeti 104 milyar dolar bulan

Recep Tayyip Erdoğan

deprem felaketi yükümüzü ağırlaştırmaktadır. Küresel sorunlara ilaveten asın felaketinin yol açtığı sıkıntılarla Türkiye mücadele etmektedir. 8 ayadır veriler bu gerçeği ortaya koyuyor. 3,9 büyüme kaydederek büyüme performansını 12 ceprağı çıkardık. Bu dönemde ekonomimizi yıllıklandırılmış olarak 1 trilyon dolar aşan ekonomik büyüklüğe ulaştırmayı başardık. Deprem inkişad faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerinin sınırlı kalmasını temin ettik. Merkez Bankası rezervleri 117,3 milyar dolar seviyesindedir. Turizmde önceki seneye göre çok daha iyi bir sezon geçiyoruz. İstihdamda da herhangi bir kayıbmız söz konusu

değil. Net 220 bin istihdam artışı sağlandı. 60-70 yılın zirvelerine çıkan enflasyon doğal olarak bizim de sorunumuzdur. Enerji fiyatlarında hayata geçirdiğimiz sübvansiyonlar ve kiralara tavan uygulamasının yanında ilave tedbirler aldık. Fırsatçı ve açgözlüleri yönelik denetimlerimiz devam ediyor. Hanehalkı borçluluğunda ülkemiz gelişmekte olan ülkelerle göre düşük riskliliğe sahiptir. Program aynı zamanda 2024-2026 döneminde Türk ekonomisi için kapsamlı bir yol haritası teşkil edecektir. OVP ile Türkiye Yüzyılı vizyonumuzun ekonomik perspektifini yerli ve yabancılarla paylaştığımız. Hükümet olarak OVP'ye desteğimizin

tam olduğunu ifade etmek istiyorum" şeklinde konuştu.

7 TEMEL ALANDA REFORM ADIMLARI BELİRLENDİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Daha güçlü, güvenli, müreffeh Türkiye hedefi doğrultusunda OVP ile ortaya koyuyoruz. Yeni programda yapsal reformlara özel başlık aktık. Büyüme ve ticaretten fiyat istikrar ve finansal istikrara, afet yönetiminde kamu maliyesine kadar 7 temel alanda öncelikli reform adımlarını belirledik. Ekonomi büyümeden kesinlikle taviz vermeyeceğiz. Sıkı para politikasının desteğiyle enflasyonu yeniden tek haneye düşürecek, cari işlemler dengesini iyileştireceğiz. Depremzedelerimizi sırf öz terahhüründen dolayı onları kapı dışarı eden zihniyetin insafına bırakmamakta kararlıyız. Programın ilk yılında tüm kaynaklarımızı deprem bölgesinin ihya ve inşasına göre yaptık. 2024 yılında deprem bölgesi için 1 trilyon liralık kaynak ayıracağız. 3 trilyon kaynak, deprem bölgesi için kullanılmış olacaktır. 3 yıllık dönemde enflasyonu mücadele sürecini destekleyici süreçte ekonomik büyümede dengelemeyi, özel sektör yatırımlarının öne çıktığında yüzde 4,5 oranında büyümeyi hedefliyoruz. Tarihimizde ilk kez 1,3 trilyon dolar aşan ekonomik büyüklüğe ve kişi başına 14 bin 855 dolar yüksek gelir grubuna sahip ülkeler listesine girmeyi hedefliyoruz öngörüyoruz" ifadelerini kullandı.

OVP ortak akıl ve istişarenin bir ürünü

TİM Başkanı Mustafa Gültepe, "Program, ortak akıl ve istişarenin bir ürünü. OVP hazırık sürecinde TİM olarak paydaş kurumlar arasında yer aldık. OVP'yi 3 yıllık bir yol haritası olarak görüyoruz. Biz kendi bünyemizde düzenli olarak ihracatımızın geleceğine yönelik projeksiyon çalışmalarını gerçekleştiriyoruz. Programda ihracat odaklı sürdürülebilir bir büyüme iklimi oluşturulması ana başlıklar arasında yer alıyor. Açıklanan makro hedefler arasında özellikle ihracat ve istihdamla yönelik hedefler gerçekçi ve uygun. 2023'de 255, 2024'de 267, 2025'de 283 ve 2026'da 302 milyar dolarlık ihracat hedeflerimiz var. 115 bin ihracatçımızla bu hedeflere ulaşmak adına var gücümüzde çalışacağız. Hedefler biraz daha gayret etmemiz gerektiğini gösteriyor" ifadelerini kullandı. Gültepe, "Geçtiğimiz dönemde yüksek

enflasyon sebebiyle üretim ve satış aşamalarında fiyat tutturmakta zorlandığımız günleri yaşadık. İnşallah önümüzdeki dönemde daha istikrarlı bir çizimde ilerleyecek ve bu sorunları aşacağız. Büyüme ve ticaret başlığında **sanayi** yerli üretim ve ürün bazı teknolojik dönüşüm, lojistik altyapısının güçlendirilmesi, **sanayi** alanlarının genişletilmesi, planlı tarımsal üretim, ticari anlaşmalarda denetim, hizmet ihracatının desteklenmesi konuları son derece önemli. Burada yapılacak nokta atışı hamlelerin ihracat süreçlerimizi kolaylaştıracağına inanıyorum. Orta Vadeli Program tüm bu başlıklarda kapsamlı, geniş ve iyi planlanmış bir program. Bu yol haritasında emeği geçen herkesi tebrik ediyorum. OVP'nin ülkemize hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum" diye konuştu.

Yatırım ve istihdamı önceliklendiriyor

Ankara Ticaret Odası (ATO) Yönetim Kurulu Başkanı Gürsel Baran, Türkiye ekonomisinin üç yıllık yol haritasını ortaya koyan Orta Vadeli Programın (OVP), ayaklan yere basan bir politika metni olduğunu söyledi. Yapsal dönüşümün OVP'de yer almasının önemi dikkat çeken Baran, "Fiyat istikrarının yanı sıra yatırım, istihdam,

üretim ve ihracatı önceliklendiren bu program ile Türkiye büyüyen ve gelişen bir ülke olmaya devam edecektir" dedi. Baran, Türkiye'nin pandemi, küresel riskler ve ardından gerçekleşen deprem felaketi nedeniyle zor bir süreç geçirmesine rağmen ekonomide büyüme, üretim, ihracat ve istihdamdan taviz vermediğini söyledi.

Teknoloji odaklı dönüşüm yaşanıyor

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Başkanı Erdal Bahçıvan, 21. yüzyılda üretim hayatı teknoloji odaklı büyük bir dönüşüm yaşandığını belirterek, "Bu kapsamda OVP'den en önemli beklentilerimizden biri de atılacak olan yapsal adımlardır. İşte bu noktada belirlenen yedi öncelikli yapsal alan

olan; 'Büyüme ve Ticaret, Beşeri Sermaye ve İstihdam, Fiyat İstikrarı ve Finansal İstikrar, Kamu Maliyesi, Afet Yönetimi, Yeşil ve Dijital Dönüşüm, İş ve Yatırım Ortamı' ile ilgili ciddi bir vizyonun belirlenmesini çok değerli bulduğumu ifade etmek istiyorum" dedi.

Öngörülebilirlik için yol haritası

İstanbul Kimyevi Maddeler ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (İKMİB) Yönetim Kurulu Başkanı Adil Pelster, Orta Vadeli Programın, ülkemiz ve iş dünyamız için hayırlı olmasını diliyor. 2024-2026 yıllarını kapsayan üç yıllık makro ekono-

mik politikaları içeren OVP, biz iş dünyası için en çok önem verdiğimiz öngörülebilirlik konusunda önemli bir yol haritası sunuyor. Güven ve istikrarın sağlanması yönünde önemli bir adım atılacak olmasını önemsiyoruz" dedi.

Ekonominin yol haritasını güven verdi

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı Nail Olpak, "Cumhurbaşkanı ve Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından açıklanan OVP öncesinde iş dünyası olarak öncelikli beklentimiz öngörülebilirlik olmuştur. Önümüzdeki 3 yılı kapsayan bu yeni yol haritasında da değerlendirildiğimizde, hazırlanan planın tüm çevrelere öngörülebilirlik sağlanmasından dolayı büyük memnuniyet duyuyoruz. Ayrıca programın ana hatlarına baktığımızda, Türk iş

dünyası olarak hep dile getirdiğimiz istikrar ve güven ortamının sürdürülmesi adına da ekonomi ve ticaretimizin geleceğine pozitif katkı sunulacağına inşiyallere inanıyoruz. Orta Vadeli Programlar, kamu kurumları için bağlayıcı bir nitelik gösterirken özel sektör için de yol gösterici özelliklere sahip. Bugün açıklanan OVP'nin de özel sektör için geleceği planlama açısından ufuk açıcı bir yol haritası olduğunu görüyoruz" dedi.

İvme sağlamasını bekliyoruz

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından açıklanan 2024-2026 dönemini kapsayan Orta Vadeli Programı (OVP) değerlendirdi. Hisarcıklıoğlu açıklamasında şu görüşlere yer verdi: "İş dünyası geleceğe dair yol haritası bekliyordu. OVP önemli bir kazanım olmuştur. Ülkemize ve milletimize hayırlı olsun. Orta Vadeli Programı belirlenmesi azaltma noktasında son derece önemli görüyoruz. Ekonomik aktiviteye

ivme sağlamasını, öngörülebilirliği artırmasını bekliyoruz. OVP'de iş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik kamu-özel sektör birlikteliğiyle yeni çalışmalar yapılacak olması, yeşil ve dijital dönüşüme odaklanılması, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesinin hedeflenmesi kıymetlidir. Programın temel amaçlarına ulaşmak için ortaya konan reformların belirlenen takvimlendirmeye çerçevesinde hayata geçirilmesini bekliyoruz"

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN

Sıkı para politikasının arkasında

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Hükümet olarak, Orta Vadeli Program'a desteğimizin tam olduğunu özellikle ifade etmek istiyorum" dedi. Erdoğan, program döneminde "ekonomik büyümeden kesinlikle taviz vermeyeceklerini" de ifade ederek, "Bununla birlikte sıkı para politikası desteğiyle enflasyonu tek haneye düşüreceğiz" diye konuştu. KKM'nin "görevini yerine getirdiğini" de ifade eden Erdoğan, "Kur korumalı mevduatlarımızın, kur istikrarının pekiştiği bir zeminde, Türk lirası mevduatlarına dönüşmesinin yolunu açacağız" dedi.

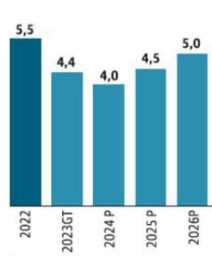
"Rasyonele dönüş" OVP ile teyit edildi

Yeni OVP'nin odağını, bozulan fiyat istikrarı ve finansal istikrar ile mali disiplinin yeniden tesisine yönelik hedef ve politikalar oluşturdu. Enflasyonda tek hane hedefi de 2026'ya kaldı

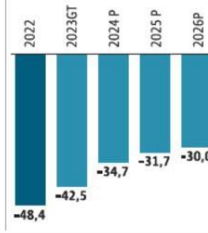
Ekonomi yönetimindeki değişimin ardından, üç yıllık dönemin yol haritası olacağı beklentisiyle "kritik" önem atfedilen 2024-2026 Orta Vadeli Programı açıklandı. Programda, "istikrar" vurgusu dikkat çekti. OVP sunumunda, "Fiyatlama davranışlarını etkileyerek iç talebi dengelemesi beklenen sıkı parasal duruşun, enflasyonun arz yönlü nedenlerine yönelik yapısal politikalarla destekleneceği ve bu bağlamda, girdi maliyetlerini düşürücü ve arzı artırıcı uygulamalara gidileceği belirtildi. 2024 yılı için yüzde 4, izleyen iki yılda da yüzde 4 ve 4,5 büyüme öngörülen OVP'de, yılsonu enflasyonu yüzde 64,3 ile TCMB tahmininin üzerinde kaldı. Enflasyonun 2026'da tek haneye ineceği öngörülürken, bu yıl yüzde 6,4'e ulaşacak bütçe açığı/GSYH oranının, 2026'da yüzde 2,9'a inmesi hedeflendi.

/02-03

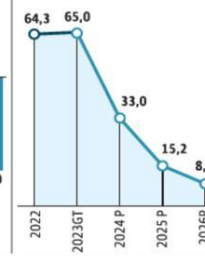
GSYH Büyümesi (%)

Cari işlemler dengesi (milyar \$)

Enflasyon (TÜFE, yıl sonu; %)

Dolar/TL (ortalama)

CEVDET YILMAZ

Kısa vadede enflasyon, orta vadede dönüşüm

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, OVP'yi sunuşunda, mali disiplini ve yapısal reformları öne çıkardı. Yılmaz, orta vadede yapısal reformlarla ekonomiyi dönüştürmeyi, kısa vadede ise enflasyonla mücadele ederken yapısal reform yapan bir ülke olarak beklentileri olumlu yönde değiştirmeyi sağlayacaklarını kaydetti.

İş dünyası: Hedefler gerçekçi, uygulama önemli

- **Rifat Hisarcıklıoğlu/TOBB:** Reformların takvimlendirme çerçevesinde hayata geçirilmesini bekliyoruz.
- **Şekib Avdagic/İTO:** Mali disiplin ve reel sektörün hassasiyetleri dengeli bir şekilde ele alınmış. Hedefler gerçekçi.
- **Erdal Bahçivan/İSO:** Programın geçmiş dönemlerden farklı olarak kararlılıkla uygulanması, öngörüde bulunmaya katkı sağlayacak.
- **Nail Olpak/DEİK:** Yapmamız gereken, OVP çerçevesinde planlanan

- aksiyonların kararı bir şekilde uygulanması ve takibinin yapılması.
- **Mustafa Gültepe/TİM:** Büyüme ve ticaret başlığında nokta atışı hamleler, ihracat süreçlerimizi kolaylaştıracak.
- Mahmut Asmalı MÜSİAD:** Reformlar ve kamu harcamalarının etkin yönetilmesine ilişkin atılacak adımlar kritik.
- **Özgür Burak Akkol/TİSK:** İstihdamın korunması, güvenceli esnek çalışma ve yetkinliklerin dönüştürülmesi en büyük önceliklerimiz. /04

Ekonominin Doğası

Emrah
LAFÇI

emrah.lafci@dunya.com

Ekonomide ilk 100 günün muhasebesi

Seçimlerin üzerinden bugün itibarıyla tam 100 gün geçti. Dünyanın her yerinde yeni hükümetlerin ilk 100 günleri takip edilir ve bir durum değerlendirmesi yapılır. Ekonomi alanında bu 100 gün içinde önceki dönemden oldukça farklı bir tablo çıktı karşımıza. Zaten resmin böyle olacağı. Bakan Mehmet Şimşek'in devir teslim töreninde verdiği "rasyonelleşme" mesajından da belliydi. Sadece Şimşek değil, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz da bu dönemde biraz da alanı gereği büyük ölçüde ekonomik konularla ilgilendi. Birçok toplantılar yapıldı ve sorulan sorularda genelde "Orta Vadeli Program"ta atıfta bulunuldu. Kaderin elvesine bakın ki, hükümetin 100. günüyle OVP'nin açıklanması aynı güne denk geldi. Bu 100 gün içerisinde bizi en çok etkileyen unsurların başında hiç şüphesiz ki vergilerdeki artış yer alıyor. Diğer taraftan başta krediler olmak üzere genel olarak ülkedeki faizlerin yükselmesi ve özellikle bireylerin seçim öncesinden çok farklı olarak krediye erişimlerinin sınırlı olması da önemli bir değişiklik oldu. KKM konusunun çözümlenmeye çalışılması ve bankacılık regülasyonlarındaki sadeleşme çabasının üçüncü sıraya koyulabiliriz. Merkez Bankası'nın 3 toplantıda 16.5 puan faiz artırması, yıl sonu tahminlerini daha gerçekçi seviyelere çekmesi, TÜİK'in açıkladığı enflasyon rakamlarının yüksek olmasına rağmen gerçeğe yakın olması gelecek adına umut veren unsurlar. Zaten CDS'lerin de 700'lü seviyelerden 370'e gelmiş olması atılan adımların olumlu algılandığının bir yanısıdır. Fakat madalyonun diğer tarafında işler bana kalırsa olması gerektiği hızda gitmiyor. Türkiye bir türlü herhangi bir yöntemle yabancı yatırımcı çekmeyi beceremiyor. Körfez'e yapılan üst düzey ziyaretler, Şimşek'in yatırım bankacılarıyla görüşmeleri vs. şimdilik sonuç vermiş benzemiyor. Doğrudan yatırım konusunda zaten beklentilerimiz çok yüksek değil ama sıcak para tarafında bile beklentilerin çok altındayız. Hisse piyasasına yabancı girişi sadece 1.5 - 2 milyar dolara seviyesinde gerçekleşti. Cari açık konusunda da enflasyonda olduğu gibi negatif görüntü devam ediyor. Uygulanan politikanın doğal sonucu olarak da reel sektörde sıkıyetler artmaya başladı ve süreçtir de.

Ağustosun sıcak verileri

Bu kapsamda bu hafta ağustosa ait 4 taze veri açıklandı. Enflasyon, dış ticaret rakamları, PMI rakamları ve reel efektif döviz kuru. Asluna bakarsanız açıklanan 4 veri de birbirleriyle bağlantılı, neden sonuç ilişkileri de tek tarafı değil karşılıklı çalışıyor. Yani kurdaki reel değerlendirme dış ticareti etkilerken, dış ticaret rakamları da kurdaki gelişmeleri etkiliyor. Aynı ilişki enflasyon-kurda da var. PMI rakamlarının önemi, durumu en hızlı gösteren veri olmasından geliyor. Ağustos'ta PMI 49 olarak gerçekleşti. Temmuz'da da bu rakam 49.9'du. 50'nin eşik değeri olduğunu ve 50 altındaki rakamlarda bir önceki aya göre imalat sektöründe kötleşme olduğunu not edelim. Hem Avrupa başta olmak üzere ihracat pazarlarımızda kötleşen ekonomik ortam hem de içeride sıkılaştırıcı politikaların doğal bir sonucu olarak okuyabiliriz bu durumu. ISO'nun raporunda kötleşmenin en önemli sebebi firmaların yeni sipariş almakta zorlandıkları ve yeni alınan işlerdeki düşüşün önceki döneme göre hızlandığı belirtiliyor. Bu sipariş düşüşünün en önemli sebebi olarak da güçlü fiyat baskıları gösterilmiş. Ayrıca TL'nin hızlı değer kaybı ve işçi ücretlerindeki artış da maliyetleri artıran unsurlar. Sektörel olarak baktığımızda son dönemde en olumsuz performans gösteren sektörlerin tekstil, giyim ve deri ürünleri olduğunu görüyoruz. En iyi performans ise kara ve deniz taşıtlarında. Otomotiv sektörü ve tekstil sektörüyle yapılan röportajlar ve alınan raporlarda da bu ayırım çok net bir şekilde hissediliyor zaten. Ağustos TÜFE rakamı aylık %0.09, yıllık %58.94 geldi. Seçim sonrası 3 ayda enflasyon rakamlarımız sırasıyla 3.92, 9.49 ve 9.09. Bu da birikimli 3 aylık %24'lük bir enflasyona işaret eder. Çok açık ki 3 ayda %24 enflasyon yitiren bir ülkenin ekonomisinin diğer hiçbir unsurunun iyi gitmesini beklemek mümkün değil.

Reel efektif kur ise ağustosta TÜFE bazlı 52.50 oldu. Geçen ay bu rakam 48.70'ti. Seçim sonrasında ilk defa TL'nin reel olarak değerlendirildiğini görüyoruz. Bu dış ticaret konusunda bir miktar sıkıntı yaratsa da enflasyonla mücadele ve dedolarizasyonun sağlanması için önemli bir gelişme. Dış ticaret açığımız ağustosta 8.9 mia USD geldi. Önceki aya göre düşüş olsa da bu büyüklükteki bir dış ticaret açığı sürdürülebilir değil. Gördüğümüz gibi temel makro rakamlarda gözle görülür bir iyileşme yok. İyi niyet beyanları var, atılan bazı olumlu adımlar var. Fakat ekonomide bazı kararların sonuçlarını görmek için biraz zaman gerekebilir. Bakan Şimşek de bu sebeple biraz daha sabretmemiz gerekiyor. Umarım bu sefer sabrettiğimize değer.

"ORTA VADELİ PLAN GERÇEKÇİ ÇÖZÜMLER GETİRMELİ"

Sanayi şirketlerinin sürdürülebilir rekabet gücü ve yetkinliklerini artırarak Türk **sanayi** sistemini dünya ölçeğinde geliştirmeyi amaç edinen **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** Ağustos gündemine ekonomiyi yeniden yapılandırmaya yönelik istişareler ve Orta Vadeli Plan (OVP) öncesi süreçte **sanayi** ve ihracat sektörünün sorunları çözümleriyle yansıdı.

Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat'ın katılım sağladığı toplantının gündemini şöyle değerlendirdiği: "Hedefi olmayan rüzgar yardım etmez. Beş yıllık vizyon hedefimizde önemli hedefleri sizlerle hayata geçireceğiz. Mal ihracatımızı 400 milyar dolara, hizmetler ihracatımızı 200 milyar dolara, ülkemizin küresel mal ihracatından aldığı payı yüzde 1,2'ye, küresel hizmet ihracatından aldığı payı yüzde 2,1'e yükselteceğiz. Yüksek ve orta-yüksek teknoloji ürün ihracatımızın payını yüzde 50'ye yükseltecek, KOBİ'lerin ihracattaki payını yüzde 40'a çıkaracağız. Üreticimizi, **sanayicimizi**, çiftçimizi ithalat baskısına ve haksız rekabete karşı daha etkin bir şekilde koruyacağız."

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** da yaptığı açıklama konuşmasında, "OVP'den büyük beklentimiz, makro-f finansal istikrarımızı güçlendirmek için bir yol haritası ortaya koyması, finansmana erişim sorununda gerçekçi çözümlere zemin hazırlaması ve belki de en önemlisi, mevcut küresel rekabet ortamında **sanayici** ve ihracatçımızın ihtiyaç duyduğu yapısal reformları içermesidir. Program bu kez kararlılıkla uygulanmalıdır. Aynı zamanda OVP oluşturulurken **sanayinin** yatırım motivasyonunu ve yatırım enerjisini kaynak yetersizliğinden dolayı sekteye uğratmamalıyız" dedi.

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, Eylül ayında açıklanacak Orta Vadeli Planın (OVP) yeni ekonomi yönetimi

tarafından kapsamlı bir yol haritasının paylaşılmamasının iş dünyasında yarattığı belirsizliği ortadan kaldıracak olduğunu altını çizdi. **Erdal Bahçivan** konuşmasında "OVP oluşturulurken **sanayinin** yatırım motivasyonunu ve yatırım enerjisini kaynak yetersizliğinden dolayı sekteye uğratmamalıyız" vurgusu da yaptı.

SANAYİCİLERİN EN ÖNEMLİ FİNANSMAN AYAĞI: EXİMBANK

İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**: "Önümüzdeki dönemde de ihracatçı **sanayimizin** en güçlü iş ortağı olmaya devam edecek olan **Türk Eximbank** şu anda, **Türk bankacılık sisteminde ihracat odaklı çalışan sanayicilerin** en önemli finansman ayağıdır. 2000'li yılların başında 30 milyar Dolar bandında olan ihracatımızın bugün 250 milyar Doların üzerine çıkmış olmasında **Eximbank'in ihracatımıza sağladığı kredi imkanlarının etkisi hiç kuşkusuz büyük oldu**" dedi.

İş dünyasının OVP'ye bakışı olumlu

İş dünyasının OVP'ye bakışının genel olarak olumlu olması dikkat çekti.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkanı **Rıfat Hisarcıklıoğlu**, OVP'yi önemli bir "kazanım" olarak nitelendirerek, "OVP'de iş ve yatırım ortamını iyileştirmeye yönelik kamu-özel sektör birlikteliğiyle yeni çalışmalar yapılacak olması, yeşil ve dijital dönüşüme odaklanılması, girişimcilik ekosisteminin güçlendirilmesinin hedeflenmesi kıymetlidir" dedi.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) Başkanı **Şekib Avdagiç**, programın «piyasanın duymak ve görmek istediği bir yol haritası» olduğunu vurguladı ve «Hedeflerin gerçekçi ve tutarlı belirlenmiş olması piyasanın ufkunu netleş-

tirecektir. İş dünyası olarak OVP'deki hedeflerde yeni yatırım planlarımızla yer alacağız» dedi.

Programı olumlu karşılayan **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, "OVP'den en önemli beklentilerimizden biri de atılacak olan yapısal adımlardır. İşte bu noktada belirlenen yedi öncelikli yapısal alan olan; 'Büyüme ve Ticaret, Beşeri Sermaye ve İstihdam, Fiyat İstikrarı ve Finansal istikrar, Kamu Maliyesi, Afet Yönetimi, Yeşil ve Dijital Dönüşüm, İş ve yatırım Ortamı' ile ilgili ciddi bir vizyonun belirlenmesini çok değerli bulduğumu ifade etmek istiyorum" dedi.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) Başkanı **Nail Olpak**, programı "gerçekçi" ve "ufuk açıcı bir yol haritası" olarak tanımladı.

Ankara Sanayi Odası Başkanı **Seyit Ardaç**, "Önümüzdeki üç yıllık sürecin temel paradigmalarını ortaya koyan Orta Vadeli Program (OVP), ekonomide öngörülebilirliği artırarak beklentiler için önemli bir çıpa oluşturacaktır" görüşünü dile getirdi.

Ankara Ticaret Odası (ATO) Başkanı **Gürsel Baran**, üç yıllık yol haritasını ortaya koyan OVP'nin ayakları yere basan bir politika metni olduğunu savundu. Baran, "Enflasyonla mücadelede başarılı olmadan ekonomimizin tam randımanlı çalışması mümkün değil. Bu nedenle enflasyonda tek haneli rakamlara düşmeyi hedefleyen, yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı önceliklendiren bir plan geleceğe daha umutla bakmamıza zemin hazırladı" dedi.